

Facit

sid 4

1. Bakterier, urdjur
2. människan och andra djur
3. litet rum
4. Det släpper in ämnena, som cellen behöver och släpper ut det som cellen vill bli av med.
5. arvsanlag
6. proteiner
7. genom delning
8. i mitokondrierna
9. koldioxid, vatten, samt energi frigörs
10. **bencell** - kroppens byggceller, **hudcell** - fungerar som ett skydd, **nervcell** - skickar information fram och tillbaka genom kroppen, **blodcell** - kroppens transportceller, **muskelcell** - gör så att kroppen kan röra sig, **köns-cell** - gör att vi kan föröka oss
11. benvävnad, muskelvävnad, fettvävnad, nervvävnad
12. hjärna, hjärta, levern, magsäcken, lungorna, njurarna
13. huden, rörelseorganen, cirkulationsorganen, andningsorganen, matspjälkningsorganen, utsöndringsorganen, nervsystemet, hormonsystemet, fortplantningsorganen
14. skelettet och musklerna

sid 7

1. överhud, läderhud, underhud
2. ett färgpigment som avgör hur mörk huden är.
3. Man svettas ifall kroppen blir för varm. Då regleras värmen.
4. Det isolerar kroppen och det är en energireserv, samt stötdämpare.
5. läderhuden
6. De gör huden varm och vattentät.
7. Det skyddar mot värme och kyla.
8. Det beror på hårsäckarna. Lockigt hår har platta hårsäckar.
9. längst in vid nagelroten.
10. Det finns inga nerver i naglarna.

sid 12

1. skelettet, lederna och musklerna
2. Det bär upp kroppen.
3. bröstkorg med bröstben och revben
4. Det är broskskivor som finns mellan kotorna i ryggraden.
5. ex vadben, skenben, lårben, armbågsben, strålben, överarmsben
6. skallben, skulderblad, revben
7. röda och vita blodkroppar
8. Då glider ledens ytor lättare mot varandra
9. en skiva av brosk som sitter knäleden.
10. kulleleder, gångjärnsleder, vridleder
11. En vrickning. Man böjer till leden för snabbt åt fel håll. Då uppstår en blödning med svullnad.
12. stora sätesmuskeln

13. Det är muskler som man inte kan styra med sin vilja, eftersom de arbetar automatiskt.
14. skelettmuskler
15. När du böjer armen drar biceps ihop sig och triceps slappnar av. När armen sträcks ut drar triceps ihop sig istället och biceps slappnar av.
16. Om inte blodet hinner få fram tillräckligt med syre till musklerna får de syrebrist. Då bildas istället mjölksyra i muskeln
17. Då har kroppen syreskuld efter något ansträngande.

sid 13

Skelettet

1. skallen, kranium, 2. nyckelben, 3. skulderblad, 4. bröstben, 5. överarmsben, 6. revben, 7. ryggrad, 8. armbågsben, 9. strålben, 10. höftben, 11. handens ben, 12. sittben, 13. korsben, 14. lårben, 15. knäskål, 16. skenben, 17. vadben, 18. vristben, 19. fotens ben

Musklerna

1. nickmuskeln, 2. stora bröstmuskeln, 3. biceps, 4. raka bukmuskeln, 5. skraddarmuskeln, 6. sneda bukmuskeln, 7. raka lårmuskeln, 8. nackmuskel, 9. kappmuskeln, 10. deltamuskeln, 11. triceps, 12. breda ryggmuskeln, 13. sätesmuskeln, 14. tvåhövdade lårmuskeln, 15. vadmuskeln, 16. hälsena

sid 18

1. hjärtat, blodet, blodomloppet
2. Blodets uppgift är att leverera näring och syre till alla kroppens celler. Cellerna avger samtidigt koldioxid och annat avfall som blodet tar med sig.
3. När blodet pumpas från hjärtat till lungorna och tillbaka till hjärtat, brukar kallas för det lilla kretsloppet. Sedan pumpas hjärtat ut det syresatta blodet till hela kroppen. Detta brukar kallas för det stora kretsloppet.
4. kapillärer
5. Det är blodkärl där blod pumpas ut i kroppen.
6. Det är blodkärl där blod pumpas tillbaka till hjärtat.
7. Där finns klaffar i venerna så att blodet inte rinner tillbaka.
8. aorta
9. röda blodkroppar, vita blodkroppar och blodplättar
10. blodplasma
11. ett färgämne som innehåller järn
12. att försvara kroppen mot bakterier, virus och andra främmande ämnen.
13. att levra blodet så att det bildas en sårskorpa.
14. från A, B, AB och 0.
15. högra förmaket och kammare, samt vänstra förmaket och kammare
16. en sorts vita blodkroppar som äter upp bakterier
17. allergiframkallande ämnen

sid 21

1. lungorna samt luftvägarna som är näshålan, munhålan, svalget, struphuvudet, luftstrupen och luftrören
2. Cellerna i din kropp behöver syre för att kunna förbränna sin näring.
3. att stoppa smuts
4. bronker
5. Blodet passerar förbi lungblåorna och hämtar upp syre. Samtidigt lämnar de koldioxid till blodet som transporteras bort.
6. När bröstkorgen höjs och diafragma sänks, blir lungorna större och då sugts luft ner i lungorna. När bröstkorgen sänks och diafragma höjs, blir lungorna mindre och då pressas luft ut ur lungorna.
7. När man andas ut kan man få stämbanden att vibrera. På så sätt skapas ljud.
8. i struphuvudet
9. Då behöver din kropp mer syre.
10. Då har man fått en liten kramp i diafragman.

sid 27 - 28

1. att maten sönderdelas till mindre delar som tarmarna kan ta upp.
2. munnen, matstrupen, magsäcken och tarmarna
3. Enzym är ungefär som saxar, som klipper sönder stora molekyler till mindre molekyler.
4. amylas
5. I magsäcken blandas maten med magsaft.
6. saltsyra och pepsin
7. sönderdelar proteiner
8. dödar bakterier och håller ett lämpligt pH som pepsin trivs med.
9. i levern
10. att sönderdela fetter
11. enzymer som sönderdelar både kolhydrater, proteiner och fetter.
12. tunntarmen
13. tjocktarmen
14. Det är troligen en rest från människans tidiga utveckling.
15. anus
16. tandens emalj
17. i pulpan
18. tandhals
19. Vattnet behövs för att transportera alla olika ämnen, som ska till och från kroppens celler.
20. som druvsocker
31. godis, läsk
22. bröd, pasta, ris, potatis, rotfrukter, frukt och grönsaker
23. Cellulosa eller fiber gör att maten flyter på i lagom takt genom kroppen.
24. till byggmaterial åt kroppens celler och organ
25. vitamin C
26. järn
27. njurarna, urinvägarna, urinblåsan och levern
28. som extra energireserv
29. De renar lymfan, vilket är en mindre del av cellernas avfallsämnen.

sid 28 forts

Matvägarna

1. matstrupen, 2. magsäcken, 3. levern,
4. bukspottskörteln, 5. tolvfingertarmen,
6. gallblåsan, 7. tunntarm, 8. tjocktarm, 9. ändtarm,
10. blindtarmens bihang (appendix)

sid 33

1. hjärnan, ryggmärgen, nerverna samt våra sinnen
2. centrala nervsystemet
3. neuron
4. en nervcellskropp och en nervtråd
5. Då går en elektrisk signal från nervcellskroppen ut genom nervtråden och vidare till nästa nervcell.
6. synaps
7. Det är en självständig del av nervsystemet som vi inte själva kan påverka. Det styr till exempel andning och hjärtslagen.
8. hjärnbarken
9. hjärnbalken
10. Den hjälper oss att hålla balansen och att samordna våra rörelser.
11. Där kontrolleras till exempel andning, blodtryck, kroppstemperatur och hjärtverksamhet
12. Det är en körtel som tillverkar hormoner. Samtidigt styr den kroppens alla andra körtlar.
13. genom ryggraden
14. Om du sticker dig på något vasst, når bara nervsignalen fram till ryggmärgen, som direkt skickas tillbaka till handen, så att du snabbt rycker bort fingret.
15. tal, tankar, rörelse, känsel, språkförståelse, syn, hörsel, lukt
16. Det kan vara många år, ibland hela livet. Lagringen av långtidsminnet sker när du sover.
17. Då tror man att vi städar upp i hjärnan. Då arbetar vi med våra känslor och minnen.

sid 36

1. syn, hörsel, smak, lukt, känsel, samt balansen
2. pupill
3. linsen men även hornhinnan
4. regnbågshinnan eller iris
5. glaskroppen
6. senhinnan
7. gula fläcken
8. stavar och tappar
9. Tapparna reagerar på färg, men de måste ha mycket ljus för att kunna fungera bra.
10. Är man närsynt ser man bra på långt håll, men dåligt på nära håll. Om personen får glasögon med konkava linser, hamnar bilden rätt på näthinnan. Är man översynt ser man bra på nära håll, men dåligt på långt håll. Om personen får glasögon med konvexa linser, hamnar bilden rätt på näthinnan.
11. Ögats delar
1. ringmuskel, 2. hornhinna, 3. pupill, 4. iris,
5. lins, 6. glaskropp, 7. senhinna, 8. åderhinna,
9. näthinna, 10. gula fläcken, 11. synnerv,
12. blinda fläcken

sid 39

1. ytterörat, mellanörat, innerörat
2. hammaren, städet och stigbygeln
3. snäckan och bäggångarna
4. När ljudvågorna träffar trumhinnan förs vibrationerna vidare till hörselbenen.
5. i snäckan
6. Den kan utjämna trycket på båda sidor om trumhinnan.
7. *Örats delar - 1. öronmusslan, 2. hörselgången, 3. trumhinnan, 4. bäggångarna, 5. snäckan, 6. hörselnerven, 7. örontrumpeten, 8. stigbygeln, 9. städet, 10. hammaren*
8. bäggångarna och hinnsäckarna
9. rörelser
10. kroppens läge
11. Det beror på att om vätskan i bäggångarna rör sig länge och mycket.
12. i näshålans tak
13. Det beror på att luktsinnet blir lätt bedövat och tröttnar snabbt.

sid 43

1. Det är knottorna på tungan.
2. smaklökar
3. 400 000
4. sött, salt, surt, beskt och umami
5. smak av protein som finns i ägg och skaldjur
6. att ta reda på om något var bra att äta.
7. receptorer
8. Det är till för att varna och skydda oss, så att vi inte skadar oss.
9. på fingertopparna, under fötterna och på läpparna.
10. Det är ämnen som påverkar hur kroppen fungerar.
11. Den reglerar alla andra körtlar, samt tillverkar tillväxthormon.
12. ämnesomsättningen
13. adrenalin och kortisol
14. glukagon och insulin
15. insulin
16. östrogen och progesteron
17. i äggstockarna
18. De gör att flickor i puberteten får större bröst, rundare höfter och könshår, samt de styr också menstruationen och ägglossningen.
19. testosteron
20. i testiklarna

sid 46

1. könsorganen, samt äggstockarna eller testiklarna
2. testiklar, bitestiklar och sädesledare
3. att tillverka spermier
4. De kan fyllas med blod och då blir penis styv.
5. Då trycks spermier ut från sädesledarna.
6. prostata och sädesblåsor
7. Den är väldigt känslig för beröring och sexuell stimulering.
8. Det är när slidan blir fuktig om kvinnan blir sexuell upphetsad.
9. yttre blygdläpparna, inre blygdläpparna, klitoris
10. slidan, livmodern, äggledarna, äggstockarna
11. ett muskelrikt rum där bebisen ska utvecklas.
12. varje månad
13. östrogen och progesteron
14. i äggledaren

sid 50

1. 11 - 16 år
2. 9 - 14 år
3. För att man ska kunna skaffa barn.
4. Brösten blir större, höfterna blir bredare och de får hår runt könsorgan och under armarna. De får sin första menstruation.
5. Testiklarna börjar att tillverka spermier. Pojkarna kommer i målrottet och får en mörkare röst. De börjar få skäggväxt och år runt könsorgan och under armarna.
6. Innan varje ägglossning bildar livmodern en tjock och blodfylld slemhinna, där ett befruktat ägg ska kunna utvecklas. Om inte ägget blir befruktat kommer ägget ut ur slidan tillsammans med blodet.
7. kyssar, kramar, smek och beröringar
8. Det betyder att båda ska vilja.
9. Det kan vara kyssar, kramar och smek, som förbereder kroppen för att ha sex.
10. Vid sex kan det bli så intensivt att en skön känsla genomströmmar kroppen.
11. onani
12. att man förälskar sig i en person av samma kön.
13. homosexuell, bisexuell, transperson och queer

sid 53

1. samlag, inseminering, provrörsbefruktning
2. när en spermie smälter samman med ett ägg.
3. i äggledaren
4. Då förs spermier upp i slidan med hjälp av en spruta.
5. efter åtta veckor
6. genom navelsträngen får fostret näring och syre, samt blir av med koldioxid och avfallsämnen.
7. den tid under vilken en kvinna väntar barn.
8. Då kan man ta reda på om man är gravid.
9. nio månader eller 40 veckor
10. Om två ägg lossnar samtidigt från en kvinnas äggstockar, kan de befruktas av två olika spermier.
11. Om ett befruktat ägg delar sig, skiljs de båda delarna åt. Då blir varje del ett eget foster.
12. Då brister fosterhinnorna och fostervattnet rinner ut ur slidan.
13. Den består av moderkakan, fosterhinnorna och resterna av navelsträngen.
14. Det innebär att bukväggen och livmodern öppnas under operation. Sedan lyfter man ut barnet den vägen.

sid 58

1. att mamman ger mjölk till sitt barn.
2. när man vill ha samlag utan att skaffa barn.
3. kondom
4. Man kan aldrig vara riktigt säker på när en ägglossning sker.
5. kvinnan
6. att man måste uppsöka läkare, om man misstänker att man har blivit smittad.
7. att man inte kan få barn
8. kondylom
9. genom oskyddat sex, via blodöverföring, samt från gravid mamma till foster.
10. Det är bilder, texter eller filmer, som oftast visar nakna kroppar som gör något sexuellt.
11. att man säljer sexuella tjänster mot betalning.
12. hora är ett nedsättande ord för en prostituerad kvinna, torsk är den som köper sex, hallick är den som tvingar flickor till prostitution och ofta tar hand om pengarna.
13. Det innebär att unga kvinnor från fattigare länder, lockas till Sverige i hopp om att få arbete. Men istället tvingas de att jobba som prostituerade.
14. Det är vuxna, som gör sig skyldiga till olika sexuella övergrepp på barn
15. Det är sexuella handlingar mellan släktingar.
16. Kvinnor över hela världen ville då uppmärksamma mäns trakasserier och sexuella övergrepp mot kvinnor.

sid 62

1. Det är saker som bra hygien, bra kost, vila, sömn, och motion och träning.
2. runt 8 timmar
3. Under sömnen minskar kroppens ämnesomsättning, kroppstemperaturen sjunker med en halv grad och pulsen och andningen blir långsammare.
4. drömsömn och djupsömn
5. Därför att man har snabba ögonrörelser när man drömmer. REM betyder rapid eye movement.
6. Ditt hjärta och dina lungor får arbeta. Då förbättras också blodcirkulationen. Du tränar upp dina muskler och du blir starkare och orkar mer. Dessutom bildas det nya nervceller i hjärnan. Träning motverkar nedstämdhet och depression. Det förbättrar även din inlärningsförmåga.
7. vårt användande av mobiltelefoner, datorer och TV.
8. Allt fler blir överviktiga och då ökar risken för olika sjukdomar.
9. Det är en sjukdom, som innebär att man svälter sig själv, för att gå ner i vikt.
10. Det är en form av anorexi, där man även har perioder av hetsätning. En person som har bulimi vräker i sig mat, som sedan kräks upp.
11. Det innebär att man tar olika preparat, som innehåller hormoner eller andra kemiska medel. Dessa preparat ändrar kroppens utseende och förbättrar prestationsförmågan.

sid 66

1. att de påverkar hjärnan och skapar ett beroende.
2. tobak, alkohol narkotika, läkemedel och lösningsmedel
3. en slags belöning, där man mår väldigt bra för ett tag.
4. att man känner oro i kroppen, ont i magen eller får svårt att sova.
5. Det är ett nervgift, som skapar beroende.
6. Den hindrar de röda blodkropparna att ta upp syre.
7. Det är att få i sig skadliga ämnen från en rökare i sin närhet.
8. Det är att andas in ångor från lösningsmedel, som till exempel lim, bensin och målarfärger.
9. Personen är beroende av alkohol, samtidigt som hen förnekar sina alkoholproblem.
10. cannabis, opiater, stimulerande medel och hallucinogener
11. Läraren rättar.
12. Det för med sig att till sist upphör kvinnans ägglossningar och menstruationer. Därefter kan inte kvinnan längre bli med barn.